

Havstreym má sigast at hava verið sjáldsama væl útbúgvinn til hetta starv. Hann var fakliga og politiskt skúlaður á tí tiltikna arbeiðarháskúlanum í Esbjerg, har hann hevði framúr góðar lærarar. Hann dugdi at tala og skriva sum fáur á hansara døgum, og fiskimenn uppfataðu hann sum teirra álitismann. Men hann fekk tíverri ongantið rættiliga høvi at virka sum formaður, tí sum nevnt doyði hann longu sama árið, sum hann varð valdur til formann um veturin.

At enda í hesum viðfangi eigur at verða nevnt, at hansara skrivning um vánaligu livikor fiskimanna var illa lýdd millum ráðandi reidarar og keypmenn, og merkti hann meira enn eina ferð teirra vreiði.

Skald og stríðsmaður

Millum tær mongu gávur, hann hevði, vóru eisini skaldagávur. Vit hava longu nevnt, at hann nýtti stuttsögur sum politiskt vápn. Men hann yrkti eisini sangir, ið spjaddust millum manna í avritum. Hesir sangir vóru nógvar sungnir um borð á sluppum í triatiárunum, og nógvir av teimum eldru eiga at kennast við teir.

Vit skulu her prenta tann mest kenda sangin »Samanhald«, ið vanliga varð róptur fiskarasangurin eftir 4. orindi, sum var serliga nógvar sungið, tann tíð tað var:

Samanhald

Sjá á himni stjórnu hjarta
nú oss leiðir út í stríð
móti afturhaldið svartu
sum oss forða frælsi fri.
Nú er tíð vár rætt at krevja,
javnaðarmerkið hátt at hevja,
boda javnaður um land.

Javnaðarmaður! fylg tí merkið
nú er vundið hátt á stong,
nú má fremjast javnaðarverkið,
nú má beinast leið so rong;
rúdda burt tað okkum forðar,
taka kvassliga til orðar
fyri frælsið, bróðurskap.

Arbeidsmaður, trælaniður,
ríkmannsognir hefur nort;
sig av hvørjum er tú livdur,

Uttan fyri barndómsheimið, Glyvrahanusarhús, í Norðagotu.

Anna Maria við bornunum Hans Jacob, Hans Petur og Onnu Berlinu. — Aftast ein eldri skyldkona

er tað ríkmannsveldi stórt?
Tú má sleipa, streva, træla,
meðan aðrir gullid mala
av tínum sveitta, slit, stríð.

Fiskimaður kring um havið
balist um í logn og ódn
til eitt liv so hart og strevið
for at føða konu, børn,
nógv er strevið, lítið úrslit,
króktan ryggin, bart eitt andlit,
uttan vón um betur tíð.

Fylkist saman smámenn allir
móti niðingsliði brátt,
brynjist út til stríð um vallir
for at vinna vára rætt,
rætt sum frír menn at liva
uttan ekkja ella iva
fyri livið trælanna.

Vilja vit fast saman standa,
hvørjum orum rætta hond,
vinnist sigur kring um landa,
loysast upp oll trælabond,
vinnist fram á fólksins tingi.
Tá vár rætt vit hava fingið
tíð at fremja javnaðarmál.

Maðurin Havstreym

Skulu vit at enda royna at gera okkum eina mynd av menniskjanum Hans Havstreym, kunnu vit gera tað við at hoyra, hvat tey hava at siga, sum hava staðið honum nær, meðan hann var á livi. Hesi fólk, bróður, bróðurkona og vinmenn — øll greiða tey so livandi frá honum, at tú gerst visur í, at Havstreym hevur skarað framúr á mangan hátt. Men hann hevur samstundis verið bygðarmaðurin, sum tók lut í øllum vanligum bygðalivi.

Var burtur um summarið, velti og var í bønnum vetrardagar — og um kvøldarnar gekk hann saman við øðrum ungdomi inn í tey festu húsini, har ung og gomul samlaðust til gamans og álvara.

Hesar lötur nýtti hann til at tala sína sök, og kundi tað ganga nokk so heitt til viðhvørt; men illstøða var ongantið, tí hann var stak víðeiriligur maður, sum dugdi væl at fara við fólki. Tað hendi ikki so sjáldan, at hann fekk teir gomlu í sín part, hóast politisku sjónarmið hansara mett við teirra eygum mugu hava verið rættiliga víðgongd. Hetta stóðst helst av, at hann var tað vit vanligja kalla »eitt gott fólk«, ein maður, sum hugtók øll tey, sum komu í samband við hann. Harafturat var hann lættur og kátur av lyndi og slík fólk hava ofta lætt við at koma í samband við onnur.

Illveðursdagar sat hann uppi á loftinum og las og skrivaði. Greinir hansara prógva, at hann hevur havt góðan kunnleika til heimsins mætastu rithøvundar.

Samanumtikið var Havstreym ein maður, sum á so mangan hátt skaraði framúr. Hann dugdi avbera væl at skriva og visti altíð, hvat hann skrivaði um. Stílus hansara er flótandi, greiður og eggjandi, antin hann skrivar á donskum ella føroyskum.

Hann hevði sum nevnt eina umfatandi vitan um búskap, politikk og søgu og dugdi at málbera seg um hesi víðurskifti, so øll kundu skilja hann. Hann skilti tíðliga, at skuldi arbeiðara- og fiskimannastættin vinna nakrar sømdir, so mátti hon eisini vinna politiskt vald og brúka hetta vald til at broyta samfelagið. Hann skilti eisini, at

ein fortreytin fyri hesum var, at fakliga leiðarar vórðu skúlaðir fakliga og teoretiskt og royndi hann tí at eggja ungum føroyingum at fara á arbeiðarháskúlar. Hann gekk sjálvur hesa leið og gjørdist sum kunnugt fyrsti fiskimaður í formanssessi Føroya Fiskimannafelags.

Eisini færdi hann nógvar nýggjar og álvarsamar spurningar inn í stríðið hjá arbeiðararørsluni, og hann var við til at lyfta Sosialin upp á hædd við tey bestu javnaðarbløðini í Norðurlondum í árunum 1928–32.

Deyði hansara í 1932 var ein dyggur smeytur fyrst og fremst fyri hansara avvarðandi, men eisini fyri arbeiðararørsluna og javnaðarflokkin, nakað sum gongur fram av minningarorðunum, sum stóðu í Føroya Sosial Demokrati sama árið 1932:

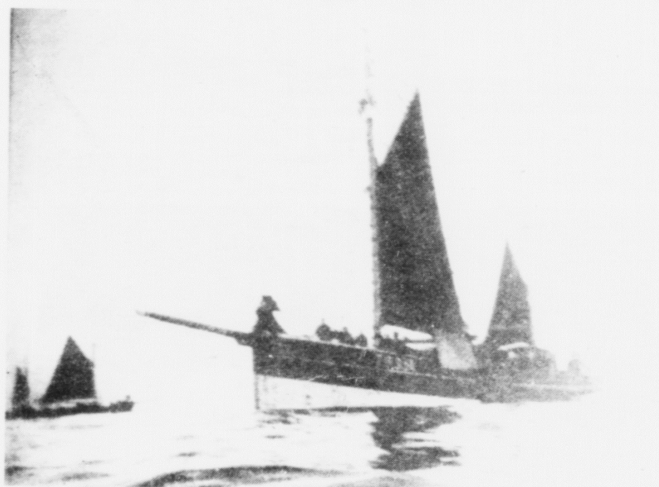
Ungur og evnaríkur var hann. Og sum so mangur her á landi, vaksin upp í fátækum heirai. Hugagóður og evnaríkur var hann. Hann skúlaðist í livsins harða og tronga skúla, og lotuvis leitadi hann sær mentun í bókum og bløðum. Hann skúlaðist til tað stríð, ið einhvør ognarleysur Føroyingur er borin til, stríðið fyri livið. Hann skúlaðist til tað politiska stríð sum hin ognarleysi altíð má taka tætt í, stríðið fyri einari rættvisari samfelagsskipan.

Hans J. Havstreym, var framum alt annað javnaðarmaður, og var tí føroyska javnaðarflokkinum ein hin tryggasti skrivandi stuðulin. Í hesum blæðið skrivaði hann sínar eldhugagreinir um at broyta samfelagsskipanina ásamt javnaðarstevnunna. Í hesum blæði heitti hann á starvsfelagar sínar Føroya Fiskimenn, um at standa fylktir um mál sín, ganga fram í tryggum felagsskapi og samvinnu.

Føroya fiskimenn høvdu áráði á Hans Havstreym og settu hann á teirra mest útsetta pall. Tað var eins og hann var borin til at verða oddamaður fiskimansins.

Soleiðis skrivaði Maurentius Viðstein um Havstreym.

Vit kunnu bert leggja aftrat, at tað sostatt eru allar grundir til at minnst henda mann, Hans Havstreym, í virðing og takksemi, nú tað eru runnin 50 ár, síðan hann fór undir Íslandi, sum so mangur annar vanlukkuárið 1932.

Við Immanuel, sum forlisti tann 9. apríl 1932 fórust 19 manns teirra millum formaðurin í Føroya Fiskimannafelag Hans J. Havstreym úr Norðagotu